

Stichting Wetlands in het IJsselmeer

Het Blauwe Hart

Van Nederland

Verslag Symposium

9 september 2008

Stichting Wetlands in het IJsselmeer is een samenwerkingsverband van:
ECORYS, Deltares en IMSA Amsterdam.

Stichting Wetlands in het IJsselmeer
Woordvoerder: Wouter van Dieren
Voorzitter Bestuur: Harry Baayen
Projectleider: Marc Beets

P/a Prins Hendriklaan 15
1075 AX Amsterdam
020-57 87 600

Inhoudsopgave

1. Opening door de dagvoorzitter, Klaas van Egmond.....	5
2. Inleiding door Jacob van Olst: "Van tegenwicht naar evenwicht"	6
3. Presentatie door Elco Brinkman: "Het nieuwe principe"	8
4. Voorstellen panelleden.....	9
5. Paneldiscussie	11
6. Samenvatting door de voorzitter	17
7. Aanbieding uitkomsten (bouwstenen voor de toekomst) aan A. Nijhof	17
8. Toespraak Annemieke Nijhof	18
9. Afsluiting	19
Bijlage I: Deelnemers Symposium Het Blauwe Hart.....	20

1. Opening door de dagvoorzitter, Klaas van Egmond

Klaas van Egmond was tot eind 2007 directeur van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) en is sindsdien faculteitshoogleraar Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht. In die functie was, en is hij werkzaam op de gebieden van milieu, natuur, ruimte en duurzame ontwikkeling.

Overal is te zien dat de (bestuurlijke) wereld fragmenteert. Doel van dit symposium is bundeling. We moeten komen tot een zoekende kracht, waarbij het polderen omgezet wordt in daadkracht en er geen ruimte meer is voor "ja... maar". Knopen moeten doorgesneden worden. Doel is om aan het eind van de middag consensus uit te spreken over de richting die we op willen en de gezamenlijke visie aan de vertegenwoordigster van de staatssecretaris aan te bieden. Het uiteindelijke doel waar we naar streven is een kabinetsstandpunt.

2. Inleiding door Jacob van Olst: "Van tegenwicht naar evenwicht"

Jacob van Olst is voorzitter van de Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ).

De VBIJ is in 2005 in het leven geroepen om de krachten te bundelen. De VBIJ werd vaak gezien als een hindermacht, maar de reden van oprichting was om het IJsselmeer op de bestuurlijke agenda te krijgen. We willen ons hierbij graag constructief opstellen: van tegenwicht naar evenwicht.

Bij de officiële oprichting van de VBIJ op 13 maart 2006 heeft de VBIJ voor het eerst haar visie gepresenteerd (het estuarium, een ultiem duurzaam streefbeeld van het IJsselmeer, dient hierbij als denkrichting). De VBIJ heeft de visie bij deze gelegenheid aangeboden aan staatssecretaris van Geel, die aangaf de VBIJ als dé gesprekspartner met betrekking tot het IJsselmeer te zien.

Vervolgens hebben we in een reeks van 3 symposia, een 'estafette', de noodzaak om een gezamenlijke, duurzame toekomstvisie voor het IJsselmeer te ontwikkelen onder de aandacht gebracht.

Tijdens het eerste symposium, op 13 maart 2007, heeft Eric Bussink in opdracht van het Rijk een eerste visie gepresenteerd: "Een ander IJsselmeer, een ander beleid". Het estafettestokje werd tijdens dit symposium doorgegeven aan Deltares. Op 17 december 2007 vond het tweede symposium plaats, waar onder leiding van Deltares vooral is ingegaan op de kennis die over het gebied beschikbaar is.

Uit alle bijeenkomsten, symposia en discussies van de afgelopen jaren zijn een aantal zaken naar voren gekomen waar we het met z'n allen over eens zijn. Deze consensus is een belangrijk uitgangspunt voor het maken van een integrale toekomstvisie voor het IJsselmeer.

Consensus is er over:

- de urgentie voor een robuust ecologisch herstel wordt breed gevoeld;
- geen verdere compartimentering, juist zoeken naar schaalgrootte;
- integrale aanpak is noodzakelijk (samenhang tussen veiligheid en zeespiegelstijging, en ecologie bijvoorbeeld, maar ook financieel gezien);
- het IJsselmeergebied is van (inter)nationaal belang en behoeft één regisseur;
- de kernkwaliteiten van het IJsselmeer zijn ruimte, openheid, rust en duisternis;
- financiering rood (= bouwen) voor groen/blauw (= natuurontwikkeling) werkt niet in het IJsselmeer. Bouwen in het Markermeer levert niet voldoende geld op voor een herinrichting van het IJsselmeergebied;
- slibproblematiek zorgt voor een ecologische achteruitgang in het IJsselmeer, voornamelijk in het Markermeer;

- er moet een halt worden toegevoerd aan de verrommeling van het IJsselmeerlandschap.

De overheid heeft het afgelopen jaar ook grote stappen gezet. Het Rijk (LNV, VROM en V&W) hebben gezamenlijk besloten een beleidsnota te maken voor het IJsselmeergebied, waarin de contouren voor de toekomst worden aangegeven. De concept nota is klaar en breed besproken. Eind dit jaar wordt de definitieve nota verwacht.

Het TMIJ-proces (Toekomstvisie Markermeer – IJmeer), met als trekkers de provincies Flevoland en Noord-Holland, is voortvarend van start gegaan en heeft zich met name bezig gehouden met de vraag: Hoe versterken we het Markermeer in ecologisch opzicht?

Voor de Afsluitdijk is men bezig met een verkenning van wat er naast het noodzakelijk ophogen allemaal mogelijk is.

Op 8 september heeft minister Gerda Verburg aangekondigd dat voor 29 Natura 2000-gebieden de inspraakprocedure voor het aanwijzingsbesluit van start gaat. Het Markermeer/IJmeer is een van die 29 gebieden.

Nu, vandaag, zijn we voor het derde en laatste symposium in de reeks bij elkaar om vast te stellen welke verbindende elementen er zijn in ons toekomstbeeld voor het IJsselmeer. Daarom hebben we allerlei afgevaardigden van projecten en commissies bijeen gebracht en aan hen gevraagd of ze mee willen denken en willen discussiëren over wat hun project of plan toevoegt aan een integrale duurzame toekomst van het IJsselmeer.

De invulling van het IJsselmeergebied is een lastige taak. Met het verschijnen van het rapport van de Deltacommissie zijn er weer nieuwe eisen gesteld. De ruimtelijke kwaliteit moet gewaarborgd blijven en verrommeling moet voorkomen worden. De gedachte moet altijd zijn dat groen en blauw voor rood en grijs gaan.

Uit de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening blijkt dat de verantwoording voor gebiedsindeling gelegd wordt bij lagere overheden. Het is zeer te betwijfelen of dit ook voor een (groot) gebied als het IJsselmeer geldt. Processen zijn nu zeer stroperig en zouden weer moeten gaan stromen. Daarom lijkt de voorkeur uit te gaan naar één regisseur voor proces en uitvoering. Er moet een integraal kader komen voor beleid en uitvoering. Vervolgens moet op basis van heldere politieke besluitvorming aan de slag gegaan worden.

De VBIJ blijft agendering van Europa's grootste zoetwaterbekken uiterst belangrijk vinden, en wil iedereen aanmoedigen en uitdagen om over horizonten heen te kijken en zo gezamenlijk te komen tot een integrale, duurzame toekomst voor het IJsselmeer!

3. Presentatie door Elco Brinkman: “Het nieuwe principe”

Elco Brinkman is voorzitter van Bouwend Nederland. Hij is tevens lid van de Raad van Toezicht van Staatsbosbeheer.

De aanpak van de problematiek rond het IJsselmeergebied is een belangrijk beslismoment voor het kabinet.

Om daadwerkelijk een proces van veranderingen te kunnen inzetten is een tweetal punten van groot belang:

1. De wetgever moet een klimaat creëren waarin veranderingen binnen het IJsselmeergebied mogelijk zijn.
2. Het IJsselmeergebied is voor vele partijen van groot belang, echter zal het grotere belang gezien moeten worden. Als de democratie gesproken heeft dan moeten alle partijen bereid zijn om ook de geplande veranderingen door te laten gaan. Daadwerkelijke realisatie zal altijd een vorm van consensus zijn. Als ieder (departement) alleen voor zijn eigen zaak blijft pleiten dan zal dit leiden tot versnippering. Dit moet worden voorkomen. Het gevaar van ‘polderen’ is dat dit meestal niet tot de meest ideale oplossing leidt.

Opmerkelijk is dat we in Nederland bezig zijn met gebiedsontwikkeling, maar we ontwikkelen alleen maar in gebiedjes. Als een groter gebied wordt beschouwd, dan bestaat een veel grotere kans op een win-win situatie. Werken op een grotere schaal zal leiden tot een betere structuur voor natuur en ecologie.

Er bestaat altijd een ‘dreiging’ vanuit rood en grijs. Elk kabinet zegt opnieuw “We hebben woningen nodig in de polder”. De bescherming hiertegen vanuit blauw en groen lijkt voor de hand te liggen, echter veel beter is het om te denken vanuit het combineren van functies. Hierbij kunnen innovaties leiden tot zeer interessante oplossingen. Gekozen moet worden voor een gesprek vanuit ontwikkeling en herontwikkeling en niet vanuit verdediging. In ieder geval is het momentum nu daar, onder andere door het oordeel van de Deltacommissie, om het IJsselmeergebied aan te pakken.

Het is merkwaardig dat Almere zich ontwikkelt als een ‘droge’ stad, terwijl de meeste mensen juist het wonen in een waterrijke omgeving als zeer prettig ervaren. Het is belangrijk om bewoners van wijken een aantrekkelijke woonomgeving te bieden, al moet het voor de burger niet veel duurder worden. Nu treedt vaak verrommeling op. Een huis mag meer kosten, maar dan moet er wel echt iets extra’s te bieden zijn. Daarnaast moeten kapitaalinvesteringen voor langere tijd interessant zijn, bijvoorbeeld voor een pensioenfonds.

Wij als organisatie (Bouwend Nederland) moeten ook meer de verbinding met de samenleving leggen. We moeten niet alleen een technische benadering hanteren, maar ook meer ecologische verbindingen maken. Persoonlijk ben ik vanuit de bouw en vanuit Staatsbosbeheer betrokken bij gebieden en ik constateer dat we als organisaties toch een beetje langs elkaar heen lopen. Het is mooier als je er met elkaar uitkomt, ook al moet je daar wat voor inleveren. We moeten hier een goede organisatievorm voor zien te vinden.

De kunst voor de vormgeving van de huidige situatie is om niet alles te vragen aan de overheid en ook niet alles tegen te houden, maar proberen te zoeken naar win-win situaties waarbij verschillende functies gecombineerd worden op basis van een gezamenlijke aanpak. Dit wordt een speerpunt voor de komende jaren. Het momentum waar we ons nu in bevinden moet gepakt worden.

4. Voorstellen panelleden

Voor de introductie van de panelleden wordt verwezen naar de sheets van het symposium (zie de bijlagen). Hieronder zijn de aanvullende opmerkingen per panellid verwoord.

Marcel Stive

De Deltacommissie heeft Nederland-breed gekeken naar het watervraagstuk. De commissie erkent het belang van het IJsselmeer en Markermeer en heeft deze belangen tegen elkaar afgewogen. Daarom zijn de waterpeilen van beide meren losgekoppeld.

Pier Vellinga

De uitspraak van de Deltacommissie om het IJsselmeerpeil te laten stijgen over de komende 100 jaar is dapper. Honderd jaar geleden wisten we nog niet van de Deltawerken en de daarbij behorende afsluitingen. Tegenwoordig gaan meer en meer stemmen op om een aantal afsluitingen weer open te maken. Het is dus zeer moeilijk om ver vooruit te kijken, omdat inzichten kunnen veranderen. Voor de Afsluitdijk is het dan ook belangrijk om te kiezen voor een variant waarbij gedurende de tijd verschillende uitwerkingen mogelijk zijn.

Er liggen op dit moment verschillende plannen voor de Afsluitdijk. Waarschijnlijk zal er een combinatie worden gemaakt. Zo wordt er bijvoorbeeld ook gedacht aan het ontwikkelen van een brakwaterzone ten zuiden van de Afsluitdijk. De regie ligt bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat en het kabinet.

Fred Wouters

Het IJsselmeer in goede staat houden is zeer belangrijk voor veel vogelsoorten. Het instrumentarium (Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), Natura 2000) moet optimaal benut

worden. Binnen de VHR is veel mogelijk, maar het is wel een kwestie van willen en stellen van duidelijke harde eisen/randvoorwaarden. De natuur moet geen schamplap zijn. Een ecosysteem moet werken, aan een half werkend systeem heb je niks. Emoties zijn ook belangrijk in de discussie en moeten zeker meegewogen worden.

Wim Derksen is helaas wegens ziekte afwezig.

Wim Meijer

We moeten met elkaar werken aan het tot stand brengen van een volwaardige en hoogwaardige Noordvleugel. Hoe om te gaan met de Noordvleugel is een vraag van nationaal belang. Als we hier geen doorbraak kunnen forceren dan breng je het land schade toe.

De bewustwording van de problemen rond het IJsselmeergebied is van recente datum. Het is kennelijk zeer lastig om grote natuurgebieden zo te beheren dat ecologische basiskwaliteiten niet worden afgebroken. We zijn nog niet in staat geweest om een bestuur te ontwikkelen dat integraal denkt in beheer en ontwikkeling. Vaak wordt de eerste stap gezet, maar loopt het proces later weer vast. Toch zijn er de laatste tijd wel positieve ontwikkelingen.

Elco Brinkman

We lopen telkens tegen onszelf aan, er zijn teveel blokkades. We moeten leren om verschillende functies te combineren. Ook de bouwwereld wil toe naar meer multifunctionaliteit. Zo kun je ook makkelijker tot financieringsconstructies komen.

Andries Greiner

Het toekomstperspectief Markermeer – IJmeer is al gepresenteerd. De Staatssecretaris is partner in dit samenwerkingsverband. Deze visie moet nu verder uitgewerkt worden, met behoud van hetzelfde draagvlak. Van primair belang is een goed herstel van de natuur, zodat je vervolgens kunt kijken wat er mogelijk is met betrekking tot andere functies. Ik ben blij met de visie van de Deltacommissie, maar wijs er op dat de aanbevelingen van de commissie niet vervreemd moeten raken van het IJsselmeergebied.

Renske Peters

Droom is dat we de slag werkelijk kunnen maken. We moeten nu het momentum pakken, maar wel telkens kijken hoe in te spelen op veranderingen. Er liggen enorme opgaven. Verbindingen moeten gelegd worden tussen de verschillende 'kleuren'. Het is goed dat we voorbereid zijn op klimaatverandering. Het is echter van belang om duidelijk te maken over welke varianten gesproken wordt en de daarbij behorende aanleg en beheerskosten. Tevens moet er een tijdsplanning komen met daarin

opgenomen welke afspraken wanneer gerealiseerd moeten zijn. Er zijn al pilots gestart om te kijken waar je ecologisch op uit kunt en wilt komen.

Voorzitter

De voorzitter (Klaas van Egmond) geeft aan dat duidelijke tekeningen van de inrichting gemaakt moet worden. Het schetsstadium van vage lijnen moet verlaten worden. Het Rijksbeleidskader geeft vooral aan wat niet moet, niet wat wel moet.

5. Paneldiscussie

Na de pauze discussiëren de panelleden over de toekomst van het IJsselmeergebied. Discussieleider is dagvoorzitter Klaas van Egmond.

Voorzitter: Gaat de Afsluitdijk meedoen in het grotere geheel?

Pier Vellinga

Is wel de verwachting gezien de bevindingen van de Deltacommissie (stijging IJsselmeer en Waddenzeepeil). Dit kan leiden tot betere zoet/zout overgangen. Hier zit wel een tweestrijdigheid, omdat het IJsselmeer ook een belangrijke zoetwatervoorraad is. Dit is wellicht op te lossen door compartimentering. Gedacht kan worden aan het gedeeltelijk

'naar binnen' halen van de Waddenzee. Een goed voorbeeld is het plan De Resonator, dat betrekking heeft op een zoet-zout overgang ten zuiden van de Afsluitdijk. Het is belangrijk om Waddenzee en IJsselmeer beter ecologisch te verbinden.

Voorzitter: Is dit ecologisch aantrekkelijk?

Fred Wouters

Wil geen directe uitspraak doen, maar het idee lijkt wel potenties te hebben. Echter, de consequenties van een brakwaterzone dienen wel goed onderzocht te worden.

Renske Peters

Het is van belang om ook de Afsluitdijk mee te nemen in het grotere geheel, waarbij ook gekeken moet worden naar innovaties. De keuzes zouden op verschillende functies gebaseerd moeten zijn. Binnen enkele maanden moeten de randvoorwaarden voor de Afsluitdijk duidelijk worden.

Pier Vellinga

Er zijn veel ideeën en plannen voor de Afsluitdijk. De Staatsecretaris zou als extra criterium moeten opleggen dat de plannen moeten passen binnen het grotere geheel.

Marcel Stive

In de Zeeuwse Delta willen mensen meer dynamiek. Om dit te bewerkstelligen zijn plannen voorhanden om de zoetwatermeren weer zout te maken. Dit leidt wel tot een afname van de totale zoetwatervoorraad van Nederland. Van belang is dan ook om Nederland-breed te blijven kijken hoeveel strategische zoetwatervoorraad er veilig gesteld moet worden. Het zou goed zijn als de staatsecretaris hiervoor randvoorwaarden oplegt.

Opmerking vanuit de zaal (Kees de Lange van Stichting Hemmeland)

De discussie gaat vooral over technische maakbaarheid, maar wat wordt er gedaan voor de mensen? Er is meer dan technologie en techniek. Emotie is ook een belangrijke factor. Mensen moeten er dus bij betrokken worden.

Opmerking vanuit de zaal (Aad Besseling van 'Ook vogels hebben bouwdrift')

De rode functies rukken op. Ook vanmiddag veel aandacht voor bouwen. Er wordt weinig aandacht besteed aan ecologische en cultuurhistorische waarden van het gebied. Bouwend Nederland ziet haar kans schoon. De Markerwaard is van de kaart maar lijkt weer boven te komen drijven.

Opmerking vanuit de zaal (Ernest Briët van Milieufederatie Noord-Holland)

Aangegeven is dat de discussie gevoerd moet worden op een hoog schaalniveau. Dit is natuurlijk ook zo, maar ook moet aandacht besteed worden op lokaal niveau. Mensen willen weten wat het voor hen locatiespecifiek betekent: als nu niet geluisterd wordt, komt het op een later moment toch terug in de discussie.

Opmerking vanuit de zaal (Manja Verhorst-van Leeuwen van Stichting De Kwade Zwaan)

Heeft het gevoel dat ook hier de juridische aspecten achterwege gelaten worden. De VHR is een Europese wet en is erg belangrijk, maar deze wordt weer omzeild.

Voorzitter

De juridische zaken verdienen ook de nodige aandacht, maar de wetten zijn ter ondersteuning van de uitvoering van de visie en niet omgekeerd. Wanneer de wetten in tegenspraak zijn met datgene waar ieder consensus over heeft, moet men de wetten durven aanpassen, niet andersom.

Fred Wouters

Hoe om te gaan met de VHR is een lastige vraag. Het doel moet zijn om een plan te ontwikkelen met veel VHR ambitie, vertaald in een programma van heldere en transparante eisen. Hier moeten vervolgens natuurorganisaties kritisch naar kijken. Als per stukje dijk (juridisch) wordt gevochten dan zal de ene keer een zaak gewonnen

worden en de andere keer niet. Dit leidt tot versnippering. Het doel moet dan ook zijn om samen te komen tot een ambitieus plan dat er niet om liegt (totaal aanpak).

Milieuorganisaties moeten hierbij serieus genomen worden. Daarnaast moeten de milieuorganisaties ook groot denken omdat je het anders (ook van de Nederlandse bevolking) verliest in het grotere geheel. Door grote eenheden kun je komen tot een win-situatie. Uiteindelijk heeft dan ieder meer.

Wim Meijer

De ecologische kwaliteiten moeten gelden als vertrekpunt. Er is geen enkele ontwikkeling mogelijk als we niet de ecologische eisen als uitgangspunt nemen voor de rode plannen. Dat moet dus ook nu gebeuren. Vervolgens laten invullen door verschillende sectoren van de samenleving. Deze groepen moeten de gelegenheid krijgen om binnen de aangegeven kaders hun plannen te ontwikkelen. Op beleidsniveau moeten heel duidelijk de randvoorwaarden vastgelegd worden (sterke integrale visieontwikkeling nodig t.a.v. beleidskader). Het ergste is een stagnatie in ontwikkeling die te lang voortduurt. Daarnaast is het goed om te realiseren dat de mensen die straks huizen nodig hebben al zijn geboren. We kunnen niet meer te lang wachten met het maken van plannen. Als te lang gewacht wordt roep je problemen op. Gestreefd moet worden naar een innovatieve ontwikkeling van de Noordvleugel.

Andries Greiner

Reagerende op een opmerking uit de zaal (van Aad Besseling): De Markerwaard komt er niet. Volgens de Nota Ruimte mag Flevoland 'met de tenen in het water zitten'. Wat betreft de cultuurhistorie. Dit is wel meegenomen in het Toekomstperspectief (vooral opgedragen vanuit Noord-Holland).

De huidige beleving is dat er juridisch gezien (tegenwoordig) helemaal niks mag. Op het moment zijn er dan ook veel contacten met Brussel over grootschalige investeringen. Brussel heeft in ieder geval aangegeven dat zij de ontwikkelingen interessant vinden, men is niet op voorhand negatief.

Renske Peters

Werken met Natura 2000 is niet eenvoudig, maar we zien een neergaande ecologische trend. Deze moet eerst omgebogen worden. Het huidige ecologische systeem is niet optimaal. Er ligt dus al een enorme opgave. Extra aandacht moet gaan naar de ecologie, maar dan wel gecombineerd met een aantrekkelijke omgeving. Als er sprake is van een robuust ecologisch systeem, dan kun je kijken wat je nog aan regionale ontwikkeling kunt doen.

Voorzitter

Om rood in te passen, moet gepland worden op een groot schaalniveau.

Pier Vellinga

Een fundamentele vraag is waarom bouwen in het Markermeer als aantrekkelijk gezien wordt en bouwen in de Flevopolder niet. Waarom kan de rode 'speeltuin' niet in een blauwe polder? Het IJ doortrekken tot ver in Flevoland bijvoorbeeld, met woningen langs en in het water.

Elco Brinkman

Om de leefomgeving binnen de Flevopolder aantrekkelijker te maken kun je de opzet van de oude Zuiderzee stadjes gebruiken. In ieder geval moet je iets doen binnen het gebied, hier zal gezocht moeten worden naar het combineren van verschillende functies. Je kunt niet op je eigen eilandje blijven zitten.

Voorzitter: Wat moet gebeuren met de ontwikkeling van Almere?

Wim Meijer

Iedereen moet vanuit zijn eigen discipline handelen en ontwikkelen binnen de ecologische randvoorwaarden. Buitendijks bouwen is een mogelijkheid, maar ook andere varianten moeten onderzocht worden. Van belang is om te streven naar het bouwen in diversiteit. Er moet een einde komen aan de eenvormigheid. Binnen het IJsselmeergebied hebben we nu de kans om dit goed aan te pakken op basis van een vooruitstrevend plan. We moeten vormgeven aan een nieuwe metropool in Flevoland. Dit betekent dat niet direct bepaalde oplossingsrichtingen weggestreept moeten worden. Er moet rationeel gekeken worden naar bouwen in de omgeving, dus niet direct mogelijkheden op voorhand wegstrepen.

Voorzitter: Vandaag is veel gesproken over het feit dat voor een goede evenwichtige inbreng van rood en groen gekeken moet worden op groot schaalniveau. Moet het bestuur dan ook niet aangepast worden op een groter schaalniveau?

Wim Meijer

Wat betreft het schaalniveau van het bestuur is voor de fase waarin we nu zitten een heel belangrijke rol weggelegd voor de nationale volksvertegenwoordiging, maar dan niet alleen in de vorm van een 'dicterend Den Haag'. Als de randvoorwaarden eenmaal vastliggen, dan moet volop de ruimte gegeven worden om binnen het gecreëerde kader te komen tot ondernemend gedrag. Er is ondernemend en vernieuwend gedrag nodig vanuit maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Je moet het burgerinitiatief niet meteen frustreren. De centrale overheid zal meer in een toetsende rol moeten zitten dan in een regelende rol.

Voorzitter

Iemand moet het krijtje pakken en het ontwerp maken.

Wim Meijer

Waarom niet vanaf verschillende kanten ontwerpen? Als de randvoorwaarden maar duidelijk zijn.

Elco Brinkman

Onderstreept de uitspraak van Wim Meijer. Er is nu tevens aandacht op rijksniveau. Echter het instellen van Kamercommissies etc. is niet handig. Beter is als er een kabinetsbesluit komt en een mandaat voor een coördinator die de vooruitgang bewaakt, waarbij het kabinet zich terugtrekt. Als alle kleine autoriteiten een rol op zich nemen, dan komt er nooit iets van tafel. Er moet daarom centrale regie komen. Daarnaast zal, voordat rood geïmplementeerd wordt, eerst het grijs ingevuld moeten worden. Als er geen besluit geforceerd wordt, dan gebeurt er niks.

Wouter van Dieren

Er zijn al Elverding-achtige procedures actueel. Kijk maar eens naar de Waddenzee. Het gebied ging achteruit en we zagen dat het niet mogelijk was om in te grijpen. Toen is er een regie op gezet, wat geleid heeft tot een kabinetsbesluit en daarna tot een parlementair besluit. Vervolgens is er een Waddenfonds gekomen. In het gehele proces zijn 349 mensen betrokken en geïnterviewd. Een probleem dat nu ontstaan is dat het geld (gedeeltelijk) weg is omdat er geen convenant opgesteld was. Het is dan ook van groot belang om gezamenlijk tot een convenant te komen. Een goed voorbeeld is Maasvlakte 2. Hier is ook een convenant opgesteld. We kunnen hiervan leren om van polderen over te gaan naar regie. Als we deze zaken nu niet breed oppakken, dan verrommelt alles en komen we geen stap verder. Het streven zal dan ook moeten zijn om tot een convenant te komen. Dit kan dan uiteindelijk worden omgezet in een kabinetsbesluit.

Voorzitter

Dat is een goed plan.

Fred Wouters

Kan hierin meegaan, met inachtneming van een zeer goed programma van eisen. Als gekeken wordt naar de Westerschelde waar 13 jaar gesteggeld is, dan kan dat nooit de bedoeling zijn. Er mag in ieder geval niet met verschillende maten gemeten worden. Als het een nationale ambitie is, dan moet regie ontwikkeld worden, waar stappen gezet worden die zeer goed uitgedacht zijn. Het is heel belangrijk dat bestuurders een rechte rug houden bij de verschillende stadia van besluitvorming.

Opmerking vanuit de zaal (Udo Vroom, Adviesbureau Rijp voor Groen)

Het gaat om regie, maar niet om een politieke regisseur met een opdracht.

6. Samenvatting door de voorzitter

We zijn het erover eens dat de groene kant meer aandacht vraagt en dat we de bestuurlijke schaal moeten afstemmen op het schaalniveau van de groene, blauwe, rode en grijze componenten. Hierbij moeten we ook de democratische processen niet uit het oog verliezen.

We moeten werken aan consensus. Dit is het grote doel. Soms moet er enige water bij de wijn. Een convenant zou wellicht een geschikte vorm kunnen zijn.

We moeten niet constant blijven praten, iemand moet de pen oppakken en gerichte tekeningen van het gebied maken. We moeten toe naar dat ene kaartbeeld. Hierop kan dan vervolgens ja of nee gezegd worden. We hopen dat Den Haag deze handreiking aangrijpt.

De gedachte moet niet zijn "wat willen we niet", maar "wat kunnen we wel".

7. Aanbieding uitkomsten (bouwstenen voor de toekomst) aan A. Nijhof

Na afloop van de paneldiscussie bieden Jacob van Olst (voorzitter Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer) en Joost Wentink (voorzitter Stichting Wetlands in het IJsselmeer) aan Annemieke Nijhof het 'Blauwe Hart koffertje' aan. Annemieke Nijhof is Directeur Generaal Water bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat en vervangt staatssecretaris Tineke Huizinga, die vandaag verhinderd is.

De inhoud van het koffertje bestaat uit de resultaten van de dag:

- de brede consensus over de randvoorwaarden van het IJsselmeer;
- een samenvatting van het 'nieuwe principe';
- de gezamenlijke droom;
- de voorwaarden voor succes;
- de inhoudelijke bijdragen van de panelleden.

Ook wordt een brief aan het kabinet Balkenende IV aangeboden, waarin de visie en de wensen van de organiserende partijen staan samengevat. De brief bevat een oproep aan het kabinet om "de ingezette beleidsvorming actief voort te zetten, leidend tot een visie voor de toekomst van het 'Blauwe Hart' van Nederland die een nationaal en internationaal voorbeeld is van hoe ons land haar inrichtingsvraagstukken in evenwicht tot stand weet te brengen. Evenwicht in 'centrale' en in 'decentrale' regie, evenwicht in ecologie, economie en sociaal-maatschappelijke factoren, evenwicht in financiering en

evenwicht in maatschappelijke participatie." De organiserende partijen zijn van harte bereid om hierin met het kabinet mee te denken.

Jacob van Olst spreekt de wens uit om binnen de komende drie maanden een antwoord op de brief te mogen ontvangen.

Tot slot wordt aan Annemieke Nijhof en aan alle panelleden symbolisch een estafettestokje uitgereikt met daarin de kaart van het IJsselmeergebied, onder het motto dat het estafettestokje door alle partijen overgenomen moet worden.

Voor de exacte inhoud van de koffer wordt verwezen naar de sheets van het symposium (zie de bijlagen). Ook de volledige tekst van de brief aan het kabinet Balkenende IV treft u in de bijlagen aan.

8. Toespraak Annemieke Nijhof

Annemieke Nijhof is Directeur Generaal Water bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Ik wil de organisatie bedanken voor de uitnodiging om hier vanmiddag aanwezig te zijn. Helaas is de staatssecretaris op dit moment verhinderd vanwege een vergadering naar aanleiding van het rapport van de Deltacommissie.

Mij valt vooral de goede sfeer op tijdens dit symposium. Ik heb een aantal punten opgepikt uit de discussie waar ik nader op in wil gaan.

Het huidige kabinet heeft een vrij stevige opvatting ten aanzien van duurzame ontwikkeling. Geen ontwikkeling is geen waarde-ontwikkeling. Het is de uitdaging om hier niet de tegenstellingen in te zien. Het trefwoord is waarde-creatie: de ontwikkeling naar beter! Laat de randvoorwaarden niet rusten op behouden, maar op verbeteren.

Het systeem moet vitaal gemaakt worden, ander lukt het in de toekomst ook niet. Nodig zijn activeringsenergie en de bereidheid om in te leveren.

Het is erg lastig om belangen weg te geven aan een regisseur. Maar als we niet bereid zijn om dit te doen, dan leidt een integrale aanpak tot een impasse. We moeten processen op gang laten komen. Van de andere kant is Rijksregie een paradox, want de kennis zit bij alle organisaties.

Een gevoel, emotie, is een persoonlijke beleving. Dit kun je niet altijd voelen van een ander, maar hier moet je wel respect voor hebben.

Het verbinden van kennis tussen alle niveaus is cruciaal.

De meeste regels hebben we zelf gemaakt. Dat we regels hebben is een kwestie van beschaving. Regels zijn echter geen doel op zich. Het is belangrijk om te doorbreken dat we te veel geld verliezen aan juridische procedures en adviesbureaus. Het geld dat hieraan besteed wordt kan veel beter gebruikt worden voor gebiedsontwikkeling.

Het is van belang om duidelijk vast te leggen wat en wanneer je wat doet. Laten we in ieder geval niet steeds weer teruggaan naar af.

Een vraag aan een ieder is: Willen we echt dat het gebied over 40 jaar beter geworden is? Laten we dan afspreken dat we de droom gaan waarmaken!

9. Afsluiting

De voorzitter dankt iedereen hartelijk voor zijn/haar bijdrage aan deze middag.

Verslaglegging:

Erik Vastenburg, Deltares

Marie-José Brandsma, VBIJ

Bijlage I: Deelnemers Symposium Het Blauwe Hart

#	VOORL.		ACHTERNAAM	ORGANISATIE
1	S.		Kasanmoentalib	Actiegroep "de kwade zwaan"
2	T.		Kuit	Actiegroep "de kwade zwaan"
3	M.		Verhorst-van Leeuwen	Actiegroep "de kwade zwaan"
4	M.		Fronik	Amvest
5	P.H.R.		Langeweg	ANWB
6	K.		Droogers	ANWB
7	A.		Dousma	ARCADIS, Ruimte en Milieu B.V.
8	A.		Jonker	ARS
9	L.C.		Brinkman	Bouwend Nederland
10	R.	van der	Haar	Bouwfonds Property Development
11	I.		Brakman	Commissariaat voor de Media IIII
12	A.		Soepboer	CSO Adviesbureau voor Milieuonderzoek
13	B.		Fokkens	DE LANDSCHAPPEN
14	J.N.		Stammes	De Vries & van de Wiel
15	A.P.M.		Verduin	De Vries & van de Wiel
16	J.		Lambert	Deltares
17	J.	ter	Maat	Deltares
18	B. Sc. J. J.		Wentink	Deltares
19	J.		Kind	Deltares
20	G.		Lenselink	Deltares
21	M.		Bos	Deltares
22	M.		Demmers MBA	DHV B.V.
23	O.		Waalewijn	Dorpsraad Uitdam
24	C.	van	Drimmelen	DRO Amsterdam
25	T.		Vos	Dura Vermeer Ruimtelijke ontwikkeling B.V.
26	J.	van den	Broek	Ecomare
27	B.	de	Graaf	ECORYS vastgoed
28	R.		Kuipers	Eelerwoude
29	E.		Lindeijer	Gemeente Almere Dienst Stedelijke Ontwikkeling
30	J.		Karst	Gemeente Amsterdam, DRO
31	J.P.		Leek	Gemeente Edam-Volendam
32	B.		Wondergem	Gemeente Eemnes
33	C.A.	van der	Maat	Gemeente Hoorn
34	D.		Stellingwerf	Gemeente Lemsterland
35	A.		Waanders	Gemeente Muiden
36	B.		Star	Gemeente Nijefurd
37	P.B.		Zwaan	Gemeente Stede Broec
38	P.	ten	Napel	Gemeente Urk
39	W.		Sinnema	Gemeente Wunseradiel
40	L.		Baan	Geoplan
41	E.		Cristen	Geoplan
42	F.	van	Groot	GroenLinks Flevoland
43	J.	van den	Brand	Groenservice Zuid-Holland
44	R.		Kok	Grontmij Nederland BV
45	D.L.J.		Heikens	Haskoning Nederland B.V.
46	C.W.		Idema	Haskoning Nederland B.V.
47			Wijn	HHNK
48	G.		Krijger	HISWA Association
49	J.		Ybema	Hiswa Rai Multimedia b.v.
50	H.J.		Kelderman	Hoogheemraadschap Amstel, Gooi & Vecht
51	R.		Schutte	IJsselmeervereniging
52	M.		Bierman	IJsselmeervereniging
53	W.		Janssen	IJsselmeervereniging
54	L.	van	Rootselaar	IJsselmeervereniging
55	M.	van	Etten	IJsselmeervereniging

#	VOORL.		ACHTERNAAM	ORGANISATIE
56	J.H.		Baron	IJsselmeervereniging
57	J.D.		Gerritsen	IJsselmeervereniging
58	F.E.	van	Dusseldorp	IJsselmeervereniging, CDR Landelijk Noord Amsterdam
59	M.		Beets	IMSA Amsterdam
60	J.	van den	Akker	IMSA Amsterdam
61	M.		Betsema	IMSA Amsterdam
62	W.	van	Dieren	IMSA Amsterdam
63	S.	den	Exter	IMSA Amsterdam
64	H.		Sas	IMSA Amsterdam
65	W.G.		Braakhekke	IMSA Amsterdam / Stroming
66	A.	van	Winden	IMSA Amsterdam / Stroming
67	U.G.		Hosper	It Fryske Gea
68	J.		Lonsdale	John Lonsdale
69	V.M.	van der	Goot	Kamer van Koophandel Flevoland
70	M.		Bonte	KIWA Water Research
71	P.		Vellinga	Klimaatcentrum Vrije Universiteit
72	J.		Laan	Laan Advies / Ruimtelijke Ordening en Milieu Rijnmond
73	B.M.C.	van	Beijma-van Dam	Landschap Noord-Holland
74	M.		Dosker	Landschap Noord-Holland
75	J.		Kuiper	Landschap Noord-Holland
76	J.J.		Stuart	Landschap Noord-Holland
77	C.M.	van	Schaik	Leven met Water
78	G.J.	van der	Woerd	Mervac Maritime bv
79	K.		Breunissen	Milieudefensie
80	H.		Dannis	Milieudefensie
81	E.		Briët	Milieufederatie Noord-Holland
82	W.T.	de	Nobel	Milieufederatie Noord-Holland
83	J.	van der	Walle	Mineralis
84	M.	van	Meerlo	Ministerie van LNV
85	J.J.		Ostendorf	Ministerie van LNV
86	M.		Koolwijk	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
87	C.		Maka	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
88	A.G.		Nijhof	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
89	R.		Peters	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
90	W.		Derksen	Ministerie van VROM
91	H.		Frankfort	Ministerie van VROM
92	P.		Brandon	Mocca Amsterdam
93	F.		Jansen	Nationaal Kritisch Platform Windenergie
94	P.		Vertegaal	Natuurmonumenten
95	A.		Vonk	Ned.Ver. Van Toerzeilers
96	W.P.	van	Erven Dorens	Nederlandse Vereniging van Toerzeilers
97	M.	van	Schie	P 2 Managers
98	H.		Rijntalder	Pondera Consult B.V.
99	J.W.		Vasbinder	Prisma & Partners
100	T.		Smit	Projectbureau IJburg
101	J.	van	Straten	Projectgroep IJburg
102	A.W.H.J.	van der	Avoird	Provincie Flevoland
103	E.		Bussink	Provincie Flevoland
104	J.A.		Ree	Provincie Flevoland
105	F.	van	Schoot	Provincie Flevoland
106	C.		Meijer	Provincie Flevoland PS, Groenlinks
107	A.L.		Greiner	Provincie Flevoland
108	S.		Busch	Provincie Friesland
109	A.		Kappers	Provincie Friesland
110	G.H.		Dinkelman	Provincie Noord-Holland

#	VOORL.		ACHTERNAAM	ORGANISATIE
111	M.		Reitsma	Provincie Noord-Holland
112	M.P.		Grimm	PUM Nederlandse Senior-Experts
113	J.		Dekker	PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland
114	W.		Meijer	Raad van Toezicht Stichting
115	D.		Dijk	Rabobank Nederland
116	J.L.		Hylkema	Recreatie Noord-Holland NV
117	N.		Albers	Recreatieschap Westfriesland
118	J.		Botterweg	Rijkswaterstaat , Staf Directeur Generaal
119	A.	den	Boer	Rijkswaterstaat Dienst IJsselmeergebied
120	J.		Driebergen	Rijkswaterstaat Dienst IJsselmeergebied
121	T.		Garritsen	Rijkswaterstaat Dienst IJsselmeergebied
122	L.	van	Loon	Rijkswaterstaat IJsselmeergebied
123	H.		Annink	Rijkswaterstaat IJsselmeergebied
124	J.	van de	Beek	Rijkswaterstaat IJsselmeergebied
125	A.P.		Delpeut	Rijkswaterstaat IJsselmeergebied
126	K.D.		Oostinga	Rijkswaterstaat IJsselmeergebied
127	J.A.	van der	Werf	Rijkswaterstaat IJsselmeergebied
128	M.S.	van den	Berg	Rijkswaterstaat Waterdienst
129	A.		Hebbink	Rijkswaterstaat Waterdienst
130	R.		Hillen	Rijkswaterstaat Waterdienst
131	M.A.		Hofstra	Rijkswaterstaat Waterdienst
132	J.A.W.	de	Wit	Rijkswaterstaat Waterdienst
133	S.H.		Hosper	Rijkswaterstaat Waterdienst
134	A.		Kramer	Royal Boskalis Westminster nv
135	C.J.G.	de	Nijs	Smals bouwgrondstoffen B.V.
136	Y.J.P.	van	Horsten - van Santen	Staatsbosbeheer regio West
137	J.	van der	Bout	Stichting Afsluitdijk
138	C.A.	de	Lange	Stichting Behoud Waterland
139	J.	van	Olst	Stichting Flevo-landschap
140	M.		Santen	Stichting Vissenbescherming
141	M.		Stive	TU Delft
142	N.D.	van	Egmond	Universiteit Utrecht
143	S.	de	Kluizenaar	Van Oord Nederland bv
144	M.-J.		Brandsma	VBIJ
145	F.		Fleischer	VBIJ
146	A.H.		Soeting-Verburg	VBIJ
147	F.		Heinis	VBKO
148	K.J.		Provoost	Vereniging Natuurmonumenten
149	J.H.A.		Slootmaekers	Vereniging voor Waterstaat en Landinrichting
150	P.		Heida	Vinuconsult
151	L.		Hoogestein	Vogelbescherming Nederland
152	F.		Wouters	Vogelbescherming Nederland
153	H.T.H.		Verheij	Waddenvereniging
154	A.		Woudstra	Waddenvereniging
155	H.B		Westera	Waterdienst
156	H.J.		Pereboom	Waterschap Reest en Wieden
157	S.	van	Oogen	Waterschap Zuiderzeeland
158	H. L.		Tiesinga	Waterschap Zuiderzeeland
159	F.		Jibben	Watersportverbond
160	H.		Frijters	Watersportvereniging Schardam
161	P.		Hellinga	Wetterskip Fryslan
162	N.J.		Monster	Witteveen + Bos
163	G.	van	Houweninge	
164	H.		Koskamp	